

Kratak pregled Konvencije o pravima djeteta

zajedno
za djecu

unicef

zajedno
za djecu

Član 1 Definicija djeteta

Svako ljudsko biće do 18 godina starosti ima sva prava iz ove Konvencije.

Član 2 Nediskriminacija

Konvencija se odnosi na svu djecu, bez obzira na njihovu rasu, vjeru, sposobnosti; bez obzira šta misle ili kažu i bez obzira na tip porodice iz koje dolaze.

Član 3

Najbolji interesi djeteta

Sve organizacije koje se bave djecom obavezne su da postupaju u skladu sa najboljim interesom djeteta. Država će obezbijediti djetetu adekvatno staranje ukoliko roditelji, ili druge osobe kojima je povjerena roditeljska odgovornost, to ne pružaju.

Član 4

Primjena prava

Država mora učiniti sve što je u njenoj moći da primijeni prava sadržana u Konvenciji.

Član 5

Roditeljsko usmjeravanje i razvojni kapaciteti djeteta

Vlade moraju poštovati prava i obaveze porodica da usmjeravaju svoju djecu, tako da dok rastu nauče da pravilno koriste svoja prava.

Član 6

Život, opstanak i razvoj

Svako dijete ima urođeno pravo na život, a država ima obavezu da obezbijedi opstanak i razvoj djeteta.

zajedno
za djecu

Fotografija: © UNICEF Crna Gora / Risto Božović

Član 7 Ime i državljanstvo

Dijete ima pravo na ime prilikom rođenja. Dijete takođe ima pravo da stekne državljanstvo i u mjeri u kojoj je to moguće, da zna ko su mu roditelji i pravo na njihovo staranje.

Član 8 Očuvanje identiteta

Država ima obavezu da štiti i, ako je neophodno, ponovo utvrdi osnovne elemente identiteta djeteta. To uključuje ime, nacionalnost i porodične veze.

Član 9 Odvajanje od roditelja

Dijete ne bi trebalo odvajati od roditelja, sem ako je to nije u najboljem interesu djeteta - na primjer, ako roditelj zlostavlja ili zanemaruje svoje dijete. Djeca čiji su se roditelji rastavili imaju pravo da ostanu u kontaktu sa oba roditelja, sem ukoliko bi to moglo povrijediti dijete.

Član 10 Ponovno spajanje porodice

Porodice koje žive u različitim državama trebalo bi da imaju dozvolu da se kreću iz jedne države u drugu, kako bi roditelji i djeca mogli da ostanu u kontaktu ili da se ponovo okupe kao porodica.

Član 11 Nezakonito odvođenje i zadržavanje djece

Država ima obavezu da spriječi nezakonito odvođenje ili zadržavanje djeteta u inostranstvu od strane roditelja ili trećeg lica.

Član 12 Poštovanje stavova djeteta

Dijete ima pravo da iskaže svoje mišljenje slobodno i da se to mišljenje uzme u obzir u pitanjima ili procedurama koje utiču na dijete.

zajedno
za djecu

Član 13 Sloboda izražavanja

Dijete ima pravo da dobije i razmjenjuje informacije ukoliko te informacije ne štete njemu ili drugima.

Član 14 Sloboda misli, savjesti i vjere

Dijete ima pravo da misli i vjeruje šta hoće, da ispovijeda svoju vjeru, sve dok to ne sprječava druge ljude da ostvaruju svoja prava. Roditelji bi trebalo da usmjeravaju svoju djecu u vezi sa ovim pitanjima.

Član 15 Sloboda udruživanja

Dijete ima pravo da se sastaje i da se pridružuju grupama i organizacijama, sve dok to ne sprečava druge ljude da ostvaruju svoja prava.

Član 16 Zaštita privatnosti

Dijete ima pravo na privatnost. Zabranjeno je miješanje u privatni i porodični život, ličnu prepisku, kao i povrede časti i ugleda djeteta.

Član 17 Pristup prikladnim informacijama

Dijete ima pravo da dobije pouzdane informacije iz sredstava javnog informisanja. Televizija, radio i novine treba da pružaju informacije koje su djetetu razumljive i ne smiju promovisati sadržaje koji su štetni za dijete.

Član 18 Obaveze roditelja

Oba roditelja dijele obavezu odgajanja svoje djece i uvijek moraju uzeti u obzir ono što je najbolje za svako dijete. Vlade treba da pomognu roditeljima tako što će obezbijediti usluge koje će im pomoći, naročito ako oba roditelja rade.

zajedno
za djecu

Član 19 Zaštita od zlostavljanja i zanemarivanja

Vlade moraju osigurati pravilnu njegu djece i zaštititi ih od nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja od strane njihovih roditelja ili nekog drugog ko se o njima stara.

Član 20 Zaštita djeteta bez porodice

Dijete koje je lišeno porodičnog okruženja ima pravo na posebnu zaštitu i pomoć države. Ovo može uključivati smještaj u drugu porodicu, usvajanje, ili u izuzetnom slučaju, smještanje u odgovarajuću instituciju za brigu o djeci.

Član 21 Usvajanje

Prilikom usvajanja djeteta mora se prije svega voditi računa o najboljem interesu djeteta. Ista pravila važe i kad se dijete usvaja u zemlji svog rođenja i kada odlazi u neku drugu zemlju.

Član 22 Djeca izbjeglice

Dijete koje dođe u neku zemlju kao izbjeglica treba da ima ista prava kao i djeca koja su rođena u toj zemlji.

Član 23 Djeca sa smetnjama u razvoju

Dijete sa smetnjama u razvoju ima pravo na posebnu brigu, obrazovanje i obuku koji će mu pomoći da živi ispunjen i dostojanstven život i da ostvari najveći mogući stepen nezavisnosti i učestvovanja u društvu.

Član 24 Zdravlje i zdravstvene usluge

Dijete ima pravo na kvalitetnu zdravstvenu zaštitu, na čistu vodu, zdravu hranu i čistu životnu sredinu, kako bi ostalo zdravo. Bogate zemlje treba da pomognu siromašnijima da to ostvare.

zajedno
za djecu

Član 25 Periodična provjera smještaja u instituciji

Dijete koje je država smjestila u instituciju radi njege, zaštite ili liječenja, ima pravo da se njegov smještaj u instituciji redovno procjenjuje i provjerava.

Član 26 Socijalna zaštita

Dijete ima pravo da koristi socijalnu zaštitu, uključujući i dodatni novac za djecu iz porodica koje se nalaze u stanju potrebe.

Član 27 Životni standard

Dijete ima pravo na životni standard koji odgovara njegovim fizičkim i mentalnim potrebama. Vlada mora pomoći porodicama koje nemaju novca da to ostvare.

Član 28 Obrazovanje

Dijete ima pravo na obrazovanje. Disciplina u školama mora poštovati ljudsko dostojanstvo djece. Osnovno obrazovanje mora biti besplatno.

Član 29 Ciljevi obrazovanja

Obrazovanje treba da u potpunosti razvija ličnost i talente djeteta. Ono treba da podstakne djecu da poštuju svoje roditelje, kao i sopstvenu i druge kulture.

Član 30 Djeca pripadnici manjinskih naroda

Djeca manjinskih zajednica imaju pravo da nauče i koriste svoj jezik i običaje svojih porodica, bilo da su oni zajednički sa većinskim stanovništvom u zemlji ili ne.

zajedno
za djecu

Fotografija: © UNICEF Crna Gora / Risto Božović

Član 31 Slobodne, rekreativne i kulturne aktivnosti

Dijete ima pravo na odmor i igru, kao i učešće u kulturnim i umjetničkim aktivnostima.

Član 32 Dječiji rad

Država mora zaštititi djecu od rada koji je opasan ili koji može ugroziti njihovo zdravlje ili obrazovanje. Država treba da odredi minimalnu starosnu granicu za zapošljavanje i propiše uslove za rad.

Član 33 Upotreba droge

Država je obavezna da zaštiti djecu od opasnih droga i da spriječi korišćenje djece u nezakonitoj proizvodnji i trgovini drogom.

Član 34 Seksualno iskorištavanje

Država mora zaštititi djecu od seksualne eksploatacije i zlostavljanja, uključujući prostituciju i angažovanje u pornografiji.

Član 35 Prodaja, trafiking i otmica

Država mora učiniti svaki mogući napor da spriječi prodaju, trgovinu i otmicu djece.

Član 36 Drugi oblici iskorištavanja

Djeca moraju biti zaštićena od svih aktivnosti koje bi mogle ugroziti njihov razvoj.

zajedno
za djecu

Član 37 Mučenje i lišavanje slobode

Sa djecom koja prekrše zakon ne smije se okrutno ponašati. Ona ne smiju biti u zatvoru sa odraslima i mora im se omogućiti održavanje kontakta sa svojim porodicama.

Član 38 Oružani sukobi

Država ne smije dozvoliti da djeca do 15 godina starosti pristupaju vojsci. Djeca u ratnim zonama moraju dobiti posebnu zaštitu.

Član 39 Rehabilitaciona njega

Dijete koje je bilo zanemareno ili zlostavljano mora dobiti posebnu pomoć kako bi mu se pomoglo da povрати samopoštovanje.

Član 40 Maloljetničko pravosuđe

Dijete koje je optuženo za kršenje zakona treba da dobije pravnu pomoć. Dijete u sukobu sa zakonom ima pravo da se prema njemu postupa na način koji promovira osjećaj dostojanstva i vrijednosti kod djeteta, uzima u obzir uzrast djeteta i usmjeren je na njegovu ili njenu odbranu. Sudski postupci i smještaj u institucije treba izbjegavati kadgod je to moguće. Zatvorske kazne djeci treba izricati samo za najteža

Član 41 Poštovanje viših standarda

Ako zakoni neke zemlje štite djecu bolje od članova Konvencije, onda se treba pridržavati tih zakona.

Član 42

Vlada mora upoznati roditelje i djecu sa Konvencijom.

Konvencija o pravima djeteta ima ukupno 54 člana. Članovi 43-54 govore o tome kako odrasli i vlade treba da sarađuju kako bi osigurali da SVA djeca ostvaruju sva svoja prava.

Čija je odgovornost?

Prava djece predstavljaju poseban slučaj jer veliki broj prava definisanih Konvencijom o pravima djeteta treba da obezbijede odrasli ili država.

Međutim, Konvencija govori i o obavezama djece, a posebno o poštovanju prava drugih, posebno njihovih roditelja (Član 29).

Evo predloga nekih obaveza koje bi mogle pratiti prava...

** Ako svako dijete, bez obzira na njegov pol, etničko porijeklo, društveni status, jezik, uzrast, nacionalnost ili vjeru ima ova prava, onda ima i obavezu da poštuje druge na human način.

** Ako djeca imaju pravo da budu zaštićena od sukoba, surovosti, eksploatacije i zanemarivanja, onda imaju i obavezu da se ne ponašaju grubo i da ne povrjeđuju druge.

** Ako djeca imaju pravo na čisto okruženje, onda imaju i obavezu da učine sve što mogu da očuvaju životnu sredinu.

** Ako djeca imaju pravo na obrazovanje, onda imaju i obavezu da nauče onoliko koliko im sposobnosti dozvoljavaju i, gdje je to moguće, da podijele svoje znanje i iskustvo sa drugima.

** Ako sva djeca imaju pravo na potpun život, onda treba i da pruže pomoć kako bi i djeca u stanju potrebe, ugrožena djeca i žrtve diskriminacije takođe ostvarila ovo pravo.

** Ako djeca imaju pravo na slobodu misli, savjesti i vjere, onda imaju i obavezu da poštuju razmišljanja i vjerske principe drugih.

SREĆAN ROĐENDAN KONVENCIJI O PRAVIMA DJETETA.

Prije 20 godina, na današnji dan, svjetski lideri stvorili su globalni ugovor kojim se prepoznaju prava djece svuda na svijetu. 193 strane ugovornice ratifikovale su Konvenciju o pravima djeteta.